

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ЛІНГВІСТИКА. КОМУНІКАЦІЯ. ОСВІТА

МАТЕРІАЛИ

VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

14 – 15 березня 2013 р.
Луганськ

применению : учеб.-метод. пособие / Е. В. Зарукина, Н. А. Логинова, М. М. Новик. – СПб. : СПбГИЭУ, 2010. – 59 с.

4. Мясищева О. Н. Активные методы обучения на уроках английского языка [Электронный ресурс] / О. Н. Мясищева // Социальная сеть работников образования nsportal.ru. – 2012. – 18 нояб. – Режим доступа : <http://nsportal.ru/shkola/inostrannye-yazyki/angliiskii-yazyk/library/aktivnye-metody-obucheniya-na-urokah-angliyskogo>. – Заголовок с экрана.

5. Панина Т. С. Современные способы активизации обучения : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / Т. С. Панина, Л. Н. Вавилова. – М. : Академия, 2007. – 176 с.

6. Смолкин А. М. Методы активного обучения. / А. М. Смолкин. — М. : Высш. шк., 1991. – 150 с.

7. Яруллина Л. Р. Использование активных методов обучения в высшей школе [Электронный ресурс] / Л. Р. Ярулина // Университет управления «ТИСБИ» // Вестн. ТИСБИ № 1. – 2008. – Режим доступа : <http://old.tisbi.org/science/vestnik/2008/issue1/Cult4.html>. – Заголовок с экрана.

УДК 373.3.091.33:811.111 (043.2)

*О. А. Гончарова,
м. Мелітополь*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Введення в дію нового Державного стандарту загальної початкової освіти, який почав функціонувати з 2012 – 2013 н.р., на державному рівні підтвердило визнання доцільності запровадження іноземної мови у початковій школі. То факт, що тепер діти вивчають іноземну мову з 1 класу, став предметом зацікавлених дискусій не тільки педагогів та психологів, але й батьків. Тому слід зазначити, що завдання раннього шкільного навчання іноземної мови та можливості його подальшої реалізації, постають доволі актуальним питанням для сучасної системи освіти. У педагогіці початкової школи почалася поступова перебудова практики та методів навчання іноземної мови молодших школярів, а головною постала проблема формування та подальшої підтримки інтересу учня до вивчення іноземної мови.

За останні роки проведено ряд дисертаційних досліджень, присвячених проблемам навчання іноземної мови молодших школярів. Серед учених, які займаються цим питанням, слід назвати Н.І.Білоконну, О.Б.Бігич, Л.П.Голованчук, О.І.Гуз, М.В.Денисенко, Н.Є.Жеренко, С.Ю.Ніколаєву, О.П.Петренко та ін.

Відповідно до нового Держстандарту загальної початкової освіти метою вивчення іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння уміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях. Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань: правильна вимова і розрізнення на слух звуків, слів, словосполучень і речень; оволодіння найбільш уживаною лексикою у межах визначеної тематики і сфери спілкування; отримання уявлення про основні граматичні категорії мови, яка вивчається; розпізнавання відомого лексичного і граматичного матеріалу під час читання та аудіювання і використання його у процесі усного спілкування; розуміння на слух мовлення вчителя, однокласників, основного змісту текстів з використанням наочності; участь у діалогічному спілкуванні (вміння вести етикетний діалог і діалог-розпитування під час повсякденного спілкування); уміння коротко висловлюватися у межах тематики і сфери спілкування, що визначені для початкової школи, відтворювати напам'ять римовані твори дитячого фольклору; оволодіння технікою

читання вголос, читання про себе навчальних та нескладних текстів, використання прийомів ознайомлювального та навчального читання; правильне написання слів, словосполучень, речень і текстів; засвоєння елементарних відомостей про країну, мова якої вивчається. З урахуванням мети і завдань вивчення іноземної мови виділяються такі змістові лінії: мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна [1].

Мовленнєва лінія забезпечує вироблення і вдосконалення вмінь та навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо); мовна – засвоєння системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів людини та формування мовних умінь і навичок; соціокультурна – засвоєння культурних і духовних цінностей свого та інших народів, норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, націями, сприяють естетичному і морально-етичному розвитку; діяльнісна – формування загально-навчальних умінь і навичок, опанування стратегій, що визначають мовленнєву діяльність, передусім спрямованих на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем [Там само].

Новий базовий навчальний план передбачає обов'язкове вивчення іноземної мови з 1 по 4 клас в початковій школі при 1 – 2-х годинах на тиждень у загальноосвітньому навчальному закладі і при 3 – 4 годинах у спеціалізованій школі. Таке навантаження вимагає оновлення змісту навчання іноземної мови, яке проявляється в тому, що відбір тематики і проблематики іншомовного спілкування орієнтований на реальні інтереси і потреби сучасних школярів з урахуванням різних вікових груп, на посилення діяльнісного характеру навчання в цілому. Особливу увагу при відборі змісту навчання іноземним мовам слід приділяти соціокультурним знанням і вмінням, які дозволяють учням адекватно представляти культуру своєї країни в процесі іншомовного спілкування [3].

Звернувшись до наукових праць дослідників дитячої психології Л.С.Виготського, І.О.Зимньої, О.Н.Леонтьєва, Д.Б.Ельконіна, Ж.Піаже, маємо змогу зробити висновок про те, що навчання іноземної мови у 6-річному віці є стимулюючим моментом для подальшого розвитку всіх психічних процесів особистості дитини. Як зазначають вчені, особливу увагу слід приділяти навчанню іноземної мови школярів початкової школи, оскільки в дитинстві схильність до вивчення мов набагато більша. Дитина оволодіває іноземною мовою легше, ніж доросла людина. Так, психолого-педагогічні дослідження останніх років доводять, що найбільш сензитивний період для оволодіння другою (після рідної) мовою є 4 – 8-річний вік. Саме цей віковий період характеризується здатністю дитини сприймати значну кількість інформації, аналізувати її і адекватно оперувати нею як на вербальному, так і на мовленнєвому рівнях, оскільки на цьому етапі вже визначилася локалізація мовних функцій як у лівій, так і у правій півкулях головного мозку. Вивчення іноземної мови у початковій школі сприяє більш ранньому залученню молодших школярів до нового для них мовного простору, адже в цьому віці діти ще не мають психологічних бар'єрів у використанні іноземної мови як середовища спілкування.

На початковому етапі відбувається становлення особистості молодшого школяра, виявлення і розвиток його здібностей, формування вміння і бажання вчитися, оволодіння елементами культури мовлення та поведінки. Ще одним психологічним чинником ефективності навчання іноземної мови молодшого школяра є потенційно великі можливості довготривалої пам'яті. Дослідники довели, що за умови стимулювання властивої для цього віку ігрової або пізнавальної мотивації діти досить легко й міцно запам'ятовують не тільки окремі слова або словосполучення, але й мовні кліше, фрази, мікродіалоги, римівки, віршики, пісеньки.

Швидкість і міцність запам'ятовування іншомовного матеріалу в цьому віці пояснюється і наявністю імпрінтинга (вдруковування матеріалу в свідомість за умови

наявності необхідного стимулу та мотивації). У дошкільному та молодшому шкільному віці природжена мовна функція поки що здатна діяти і якщо правильно організувати педагогічний процес з навчання іноземної мови, то вони можуть подовжити життя мовної функції. Після 10 років мозкові механізми мови стають менш гнучкими і не можуть так легко пристосовуватися до нових умов - дитині доводиться долати безліч додаткових перешкод. Таким чином, основною вимогою до вивчення іноземної мови на початковому ступені є не автоматичне заучування учнями фонетичного, лексичного та граматичного матеріалу, а розвиток умінь іншомовної комунікації [4].

Однією із психолого-педагогічних та вікових особливостей молодшого школяра є відсутність упереджень, негативних стереотипів щодо інших народів та країн. На відміну від дорослих і підлітків, діти внутрішньо схильні до міжкультурної комунікації, вони психологічно готові виступати посередниками в руйнуванні культурних бар'єрів. Ця тенденція прослідковується у розрізі соціокультурної лінії, задекларованої у Держстандарті загальної початкової освіти. Саме соціокультурна лінія орієнтується на двосдине завдання навчання іноземної мови в початкових класах: формувати культурну толерантність учнів і створювати адекватні умови для набуття ними певного рівня міжкультурної комунікації. Формування соціокультурної компетенції неможливе без використання автентичних матеріалів. У початковій школі переважно використовуються малі форми дитячого іншомовного фольклору: римівки, лічилки, скоромовки, пісеньки тощо, покликані формувати у дитини почуття співпричетності до культури іншого народу.

Безперечно важливим є урахуванням особистісних соціокультурних інтересів учнів початкових класів. А діапазон таких інтересів, за даними О.О. Коломіної, включає такі питання: У які ігри грає мій англомовний ровесник? Які мультфільми та кінофільми йому подобаються? Яких домашніх улюбленців він має? Що він робить у вільний час? Які предмети вивчає у школі? Які книжки читає? Які свята відзначає? [2, с. 51].

Для дитини від 3 до 8 років провідною є ігрова діяльність, її значення не втрачається в початковій школі. Психологи визначають, що дитина опановує іноземну мову легше, ніж дорослий, тільки в умовах життєво важливого для неї спілкування, джерелом якого для даного віку є навчальна гра. Інтерес до можливості реального включення в нову гру забезпечує справжню внутрішню мотивацію вивчення іноземної мови дітьми. Навчальні можливості гри іноземною мовою відзначали багато відомих педагогів-класиків: Л.В. Виготський, Д.Б. Ельконін, К.Д. Ушинський. Чим більш доречно використовує учитель ігрові прийоми, тим більш успішним буде навчання іноземної мови на початковому етапі, адже саме гра сприяє створенню високої мотивації до навчання та позитивного ставлення учнів до предмету. Любов до предмету в даному віці дуже тісно пов'язана з відчуттям психологічного комфорту, радості, потреби і готовності до спілкування, які створює вчитель на уроці.

Виокремлена в Держстандарті загальної початкової освіти діяльнісна лінія вивчення іноземної мови націлена на долучення дітей до нового досвіду за рахунок розширення спектра соціальних ролей в ігрових ситуаціях, типових для сімейного, побутового, навчального спілкування; на формування уявлення про найбільш загальні особливості мовної взаємодії іноземною мовою, про звичаї країн, мова яких вивчається, що відповідають інтересам молодших школярів.

Підсумовуючи все вищезазначене, слід зробити висновок про те, що навчання іноземної мови в початковій школі корисно всім дітям, незалежно від їх стартових позицій. Зважаючи на те, що іноземна мова є специфічним предметом – виступає одночасно і метою, і засобом навчання, – вона стимулює розвиток всіх психічних функцій дитини (пам'яті, уваги, мислення, сприйняття, уяви); фасилітує рівень

сформованості мовних навичок і мовленнєвих умінь; сприяє загальному розвитку дитини, як гармонійної особистості, та формує загальнолюдську свідомість; залучає молодших школярів до пізнання культури країн, мова яких вивчається; підвищує загальноосвітню цінність початкового навчання, як фундаменту загальної освіти; формує готовність дитини до міжнародного і міжкультурного співробітництва у майбутньому. Найкраще починати вивчення іноземної мови саме у 1 класі, коли система рідної мови добре засвоєна, а до нової мови вже сформувалося усвідомлене ставлення. Саме в цьому віці ще мало мовних штамів, немає великих труднощів при вступі в контакт іноземною мовою, учні можуть легко перебудовувати свої думки на нову конструкцію. Ми вважаємо, якщо методична система побудована грамотно з лінгводидактичної і психолінгвістичної точок зору, то успіх в оволодінні запропонованим у Держстандарті обмеженим мовним матеріалом забезпечений практично всім дітям. Усі згадані психологічні чинники свідчать про те, що для вивчення іноземної мови в початковій школі є всі необхідні передумови, а тому воно є виправданим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт загальної початкової освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
2. Коломінова О.О. Зміст соціокультурного аспекту навчання англійської мови в початковій школі / О.О.Коломінова // Іноземні мови. – 2004. – №2 – С. 50-53.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколасової. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Самосенкова Т.В. Комунікативно-когнітивний підхід до навчання російської мови іноземних студентів / Т.В. Самосенкова // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. – 2010. – №53. – С. 42-46.

УДК 378.147

*О. П. Горецька,
м. Івано-Франківськ*

ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ МАРІЙКИ ПІДГІРЯНКИ В МОВНІЙ ОСВІТІ СТУДЕНТІВ

Актуальність даного дослідження визначається тим, що в сучасних умовах розбудови Української держави майбутнє нації, її соціокультурний і духовний розвиток багато в чому залежить від рівня розвитку мовної особистості. Мова постає могутнім засобом відображення дійсності в її національному вимірі. На ґрунті національної мови створюється система понять, що є визначальною у розвитку національної самосвідомості особистості. Саме тому увага викладача до мовних компонентів з національною орієнтацією сприяє духовному, культурному збагаченню студентів – майбутніх учителів початкових класів.

Основна мета навчання рідної мови полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами рідної мови.

Одним із важливих чинників розвитку мовної особистості дітей і молоді завжди була художня література, особливо національно-культурні тексти, які є засобом навчання рідної мови та формування мовної, мовленнєвої, етнокультурної компетентності школярів. До такого роду текстів належать, на нашу думку, твори з літературного доробку жінок-педагогів, які працювали і творили на західноукраїнських землях у кінці ХІХ – першій третині ХХ століття.